

Az Ige tükrében.

Isten valósága.

— Előadás lelkeszi konferencián. —

II. Móz. 33. 18–23.

Nem az a célom, hogy körmönfont dogmatikai meghatározásokat adjak Isten lényegéről. Kálvin az Institúcióban igen meggyőzően fejtegeti, hogy az Istenre irányuló gondolatoknak nem lehet célja az Isten *lényegé*-nek megismerése és megértése, mert az örökre rejtve marad az ember előtt. Istennek nem is az a szándéka, hogy megértesse velünk azt, hogy *ki ő*, hanem hogy *akarata* előtt engedelmes hódolatra késztesse. Az Isten a mi számunkra úgy létezik, mint *Akarat*, s belőle az ismerhető meg, amit akar velünk. Az sem csak az értelmi tudomásulvétel számára, hanem az ő dicsőségének alázatos, engedelmes és háládatos szolgálatára, amelyben egyúttal a mi üdvösségünk is foglaltatik. Lemondunk tehát arról, hogy Isten lényegét és tulajdonságait fejtegezzük s az ő hatalmas valóságát akaratában és cselekedeteiben óhajtjuk szemlélni.

De ezt sem *általában*. Nem felejtjük el azt, hogy mikor Mózes arra kérte Istent: Mutasd meg nekem a te dicsőségedet, azaz engedd meg, hogy szemtől-szembe lássalak téged, Isten azt válaszolta: nincs halandó, aki élve megláthatna engem! És az őt látni sóvárgó Mózesnek fényes *nyomait* mutatta meg csupán, melyeket *maga után* hagyott tovahaladtában. Ez azt jelenti, hogy Isten valóságát a *saját* életünkben kell megtalálnunk, *visszatekintve* az azt vezérlő Isten fényes nyomaira, melyeket lelkünkön áthaladó, azt formáló és átalakító útja közben maga után hagyott.

Azért a kérdést így fogalmazom meg: hogyan lesz valósággá Isten a mi életünkben?

Hogy ez a kérdés gyümölcsöző feleletté érjen számunkra, ahhoz először életünket kell a megfelelő látószög alá állítanunk.

Kálvinista hitünk fundamentumán életünk nem a magunké, hanem mindenestől Isten tulajdona a Krisztus által, életünk nem öncélú, hanem Isten céljának eszköze s méltóságát és értékét az az engedelmesség szabja meg, amellyel Isten felismert célját egész valónk átadásával szolgáljuk.

Isten megváltó és üdvözítő Kegyelem, akinek akarata az, hogy minket egészen a maga dicsőséges életének hiánytalan sugárzótlükreivé tisztítson, de ez a mi üdvösségünk is rajtunk túlmenő cél eszköze: ezek által a megtisztított lelkek által akar Isten végleges győzelmet aratni az ő halálos, gyűlöletes ellenségén: a Sátánon, ezek által akarja a Bűnt a világalom bitorlott trónjáról örökre letaszítani s a maga szuverénitása alá venni azt a világot, melyet a maga dicsőségére teremtett.

Igy látva életünket, visszatekintve reá ennek a meglátásnak fényében, kibontakozik előttünk az abban *munkálkodó* Isten hatalmas valósága, a maga kiterjedő, előnyomuló, mindent uralma alá hajtó menetében. Isten valósággá létele tehát az ő munkájában teljeseedik ki, melyet bennünk a maga céljaiért folytat. Ennek a nagy megvalósulásnak három fázisa van, melyek egymásutánjában Isten dolgozik *érettünk, helyettünk, általunk.*

Isten érettünk folyó munkája előbb kezdődött, mint a mi földi életünk, sőt mint az egész világ élete. A szent keresztség isteni bizonyágtételében az foglaltatik, hogy Isten, mielőtt a világ lett volna, már ismert, szeretett és kiválasztott minket arra, hogy eszközeivé tegyen örök tervének kivitelében s ezért üdvösségünk bizonyos, ő Szentlelkével újjászül minket a bűn testből, megigazít, megszentel és megdicsőít. Mikor mi még öntudatlanul, és tehetetlenül fekszünk az eredendő bűn hálójában, ő ebben a rettentő környezetben mellénk állítja a keresztyén család oltalmazó szeretetét, a vérség kötelékében emlékeztetőt és mintát adván arról a nagy lelki szeretetközösségről, melyé egykor az egész világot tenni fogja. Mikor szüleink imádkozni tanítanak, mikor őket magukat látjuk imádkozni, Isten építi lelkünk köré a védőfalat a bűn ostroma ellen. A karácsony gyermeki örömei akármennyire önzők és értelmetlenek, soha nem felejthető és egykor gazdag jelentéssé érő isteni ajándékok, melyek a menyből lehajló örök szeretet szimbolusmaivá fognak a kellő időben dicsőülni. Azok, akiket gyermeki szívvel szeretünk, épen mert olyan elválthatatlanokká lettek nekünk, haláluk által egy magasabb világ sejtelmeit és gyermeki képzeletét oltják szívünkbe, s isteni lényekként közvetílik Isten ajándékait hozzánk és a mi együgyü, de forró imádságainkat hozzá, sokszor nagyon is kicsiny ügyeinkben. Majd az iskola és az egyház vesznek gondjaikba minket s bár a vallás csak egyik tantárgy a szemünkben és néha unalmas is, a prédikáció csak áthúz a fejünk felett, mint a költöző madár s konfirmációnk ünnepe csak az ünnepély hatásával rendíti meg szívünket, azért lelkünk érzékeny lemezén isteni fényhatások rajzolódnak ki, csak még a lemez nem élő s csupán öntudatlanul veszi föl és tartja meg őket későbbi időkre. Majd megszólal számunkra a természet ezerhangú kórusa, szaladni kezd szemünk előtt a történelem véres filmje, megnyílik a szemünk a

körülöttünk sajtó emberi élet változásaira. Elérkezünk abba a korba, mikor a Természet a mi Istenünk és az Ember a mi Ideálunk. Ki is gondolná akkor közülnk, hogy a Nagy Természet, akinek nevében megtagadjuk Isten személyes létezését, arra való, hogy lelkünkben ki nem oltható szomjú elégedetlenségét ébresszen mindennel szemben, a mi látható és hatalmas szenvedélyt gyűjtson bennünk „a végső dolgok” iránt, ki gondolná, hogy a Hős, akit a történelemben, vagy élő környezetünkben utánzásunk mintájává teszünk, arra való, hogy kiábrándítson minket mindenből, ami csak emberi és útnak indítson afelé, aki emberi és isteni: Jézus Krisztushoz. A Természet és az Ember az értünk munkáló Isten eszközei. Eszközök, melyek mögött még el van rejtve az Úr maga. De akiket ő kiválasztott a maga szolgálatára, azok gyermek és ifjúkoruk ez első szakaszának végén odajútnak, hogy a természetben az a vonzó és ingerlő, ami jelenségei mögött rejlik, a világ éltető Lelke s az emberek között a legnagyobb hős a názáreti Jézus. Aki lelket keres a természetben, és aki az igazi emberi nagyságot Jézusban csodálja meg, noha a természet lelke előtte még csak egy titokzatos erő és Jézus még csak a legcsodálatosabb ember, mégis meg van érelve az isteni szolgálat iskolájára. Maga Isten még nem öntudatos valóság neki, alaktalan és megfoghatatlan sejtelen csupán, kinek mondhatatlan jelenléte talán csak egy álom közben szorítja el szívét, de egy döntő érzés már átvette benne a vezérszólamot: annak érzése, hogy a világon a legszebb és legnagyobb az a lelkelet, amely szeretni és segíteni akar. Így és ezért dolgozott Isten *érettünk*. Isten valóraválásának második szakasza a *teológián* kezdődik. Fájdalmas és válságos út ez, a melyen össze kell törnie sok dőre illúzióknak, gyermeki hítnek és éretlen ambícióknak. A teológiának kettős hivatása van az Isten szolgálainak kiképzésében: *öntudatos* tenni a hitet és szolgálatra *késszé* tenni a szeretetet. De maga a hit és a szeretet később lesznek tényleges erőkké, mint felszerelésük és eszközeik teológiai fegyverzete. Az, amit a teologia által Isten ad nekünk, a világnézeti keret, az értelmi foglalatok és az életeszmény csak *edények*, melyek magukban üresek. Mi ezekkel a drága vedrekkel indulunk el *papi szolgálatunk* munkájába. De a tartalom, amellyel a lelkeket itatjuk, még nem a mienk, más bizonyágtevők lelkéből ömlik át a mi vedreinken. Mi előbb hirdetünk ígét, előbb írunk könyveket, mintsem hogy képesek lennénk magunkat adni. Lehet, hogy gondolataink önállósulnak, hogy Isten világának titkai számára egyre jobb kifejezéseket találunk, beszédeink és írásaink talán kifogástalanul közlik az igazságot és mi magunk még mindig nem éljük azt. Gyermekeket vezetünk Krisztushoz, még kételkedő szívvel, beteget vígasztalunk még legfőbb vígaszát meg nem talált lélekkel. De nem mintha hazudnánk és nem őszintén cselekednénk. Teljes elszánással tehetjük ezt, a

hinni akarásnak olyan mértékével, a mely értelmünk minden kételyét el is némítja. Mi hiszünk, egész elménkből. Csak az élet forrósága hiányzik még abból amit mondunk és teszünk. Isten számunkra *szolgálatunk tárgya lett*, tárgvi valóság, de Maga még mindig nem a *miénk*. Ez a szolgálat teljes értékű lehet mindenki másnak számára, csak épen a magunk számára nem. Másnak igen, mert e szolgálatokban Isten dolgozik *helyettünk*. Szolgálatunk tényleges hatása és ereje Isten munkájából származik, aki felhasználja azt mások javára. De mégsem mi tesszük azt, hanem ő, helyettünk. Mi még fátyollal arcunkon, lepellel szívünkön, különös öntudatlansággal *tudjuk*, hogy mit kell szólnunk, tennünk, hogy az *másoknak* javára legyen, de nem mi szóljuk és tesszük azt mégsem. Ez az Istennek *helyettünk* folyó munkája mások számára. Krisztus lép rajtunk keresztül a gyülekezetbe, de valahogy *helyettünk* lép bele, minden jót, ami szolgálatunkból származik, ő vitt végbe és nem mi. A szívünk még nem volt ott a dologban, csak az elménk, a gondolkozásunk lettek szolgálóivá az Urnak. Krisztus Úrrá lett *képességeink* felett, csak még szívünk nem az övé. Esetleg mások neki adják szívüket a mi munkánk folytán, *hamarabb, mint mi magunk*. Miért van ez így? Azért, mert e munkák Isten munkái, melyek által míg másokat magáévá tesz, bennem elkészíti az edényt valósága, élő realitása, engem kereső szeretete *Csárdusolajának* *Igy és ezért* dolgozik Isten *helyettünk*.

És végre, miután sok mást az ő tulajdonává tettem, felébred a szívem: hogyan lehetek én az övé?

Ez a kérdés akkor ébred fel bennem, mikor nem másoknak mutatok rá a Keresztre, hanem én magam nézek reá és merülök el benne. Ekkor szólal meg a szívemben Isten az én számomra s ő mutat a Keresztre: ez az Isten! Ez az a szeretet, aki elvette a te bűneidet. Egyszerű, boldog és teljes megoldás nyílallik ekkor szívünkbe: ez a te Istened. Tudom már, hogy mit kell tennem: gyermeki szelidséggel, engedelmességgel és bizalommal kell szívemhez ölelnem a drága igazságot, hogy Isten az a Szeretet, aki a Keresztről uralkodik a világ felett, és felettem. Elhagyni magamra nézve az értelem és képzelet minden formáját, aggodalmakat, bölcsességet, erőfeszítést s édes átengedéssel, mint gyermek, befogadni ezt: ez az Isten. Ez a világ teremtője, kormányzója, gondviselője, megváltója, üdvözítője. Ami nekem Istenből kell, nélkülözhetetlen és elégséges: benne van Krisztusban teljesen. Ő az Isten élete és az én életem. Isten a Krisztusban, Krisztus az Igében, az Ige a Szentírásban, az én életem a Szentírás világosságában: ime megnyílt az én számomra az Isten életének valósága. Végre elértem, hogyha sokszor oly álomszerűen finom is, hogy megrajzolni nem tudom, de biztosan érzem Isten jelenlétét a lelkemben. És valóságának *bizonyítékai* ragyognak fel az éle-

temben. Először az, hogy most látom és gyűlölöm a bűneimet. Most már öntudatosan tudom, hogy mennyi bűn áll az ő útjában az én szívemben. De boldog remegéssel érzem, hogy a fordulat megtörtént bennem és én gyűlölöm a bűneimet s a magam és enyéim életét immár egészen másként értékelem: isteni hivatásuk szempontjából, reménységgel és munkára készen. Másodszer az, hogy immár rendületlen bizonyossággal érzem és vallom, hogy bár a bűn még körülvesz, de a világnak semmi rettentése vagy csábítása rá nem vehetne már arra, hogy Isten nélkül tudjak, vagy próbáljak élni, hogy az én Uram Krisztusomtól, őseim szent hitétől és a szenvedő Anyaszentegyháztól elszakadjak. Isten valósága már annyira áthatott, hogy Krisztus és a Szentlélek ajándékai többé és drágábbá lettek számomra önmagamnál és nélküle való veszett életemnél. Harmadszor az, hogy a háládatosság nagy tudományában meg tudom tenni az első lépéseket. Negyedszer az, hogy eddig zilált érzelmeim egy központba futnak és ott pihennek el. Vannak értelmi nehézségeim, vannak erkölcsi csüggedéseim az istentelen világ forгатagának tölcserében, vannak családi gondjaim anyagiakban és erkölcsiekben, vannak órák, amikor megrohannak kísértések és mardosó bűntudatok, a Sátán él és viaskodik ellenem ezer alakban: de akár az értelmi, akár az erkölcsi lényem szenved és ingadozik, a szívem, mint a mágnesű a pólus felé, a Kereszt felé húzódik. Boldog csoda te, Jézus Krisztus a Kereszten, minden nehézségek között te egyetlen diadalmas valóság, *dacára* mindannak, ami gyötör, te mennyei, édes, győzedelmes bizonyágtétel vagy nekem a világ és élet isteni tiltkáról, ítéletéről, jövődjéről, minden kérdés végéről, örökeletről, viszontlátásról, az Igazságról, amely felől bizonyágot tenni hozzám is eljöttél. Csak miután Urammá lett a Krisztus, értem meg, hogy azelőtt is igaz volt, amit Róla hirdettem, igaz, de másoknak. Most pedig, hogy Isten elkészítette szívemet magának és a kész edénybe beleöntötte a hívő élet nárdusolajában a maga valóságát, most valósága abban igazolódik, hogy egyszerre igazán megértem, amit eddig csináltam és látom, hogy Ő csinálta azokat helyettem, most az ami csak másoknak hirdetett igazság volt, szívembe ömlött s az izzani és világitani kezdett tőle s az én igazságommá lett. És így az, aki előbb dolgozott érettem, azután helyettem, most már dolgozik *általam* és a mikor én magamat teljes szívemből Isten munkatársának tudom és érzem, az ő valóságáról többé nem szükséges *másoknak* beszélni előltem. Valósága az én életem valóságával egygyé lett.

M. S.

Igehirdetés. Gyülekezeti munka.

A Biblia modern használata.

(H. E. Fosdick: The modern use of the Bible. London. Student Christian Movement. 1924. 292 oldal).

Kétségtelen, hogy a modern munka az evangélium terjesztéséért, akár az egyházban, akár azon kívül folyik is az, sorsában és módszerében nagyon függ attól a felfogástól, amit úgy az evangélium terjesztői, mint azok, akik közt ez a munka folyik, magáról a Bibliáról táplálnak. Míg a mult századok keresztyénsége és ker. munkája missziói karakterében a Bibliára támaszkodott, addig az utóbbi évtizedekben függetleníteni akarta magát attól. Úgy az orthodoxiának, mint a pietizmusnak az igehirdetése és pásztori munkája szigoruan állt a Biblia tekintélye mellett és támaszkodott arra, hogy igehirdetésben és ker. munkában a Biblia nélkül nem lehet megindulni. Ezek számára a Biblia jelentett is valamit. A liberális theologia de különösen a racionalismus ezt a gondolatot teljesen elhanyagolta. A Biblia kezdte elveszteni helyét úgy a munkában, mint ennek következtében az emberek életében is. Az az irány, mely magyarázni és e magyarázat által leegyszerűsíteni akarta a ker. élet tényeit, lassanként elerőlténítette azokat és jelentéktelenné tette őket. A munkában is mind kevesebb és kevesebb helyet foglalt el a Biblia. Anélkül, hogy le akarnánk becsülni azt a munkát, melyet a kritika a Biblia megértése és vizsgálata érdekében végzett, melynek tényleg sokat köszönhet a *theologus*, kétségtelenül bűnös ez az irány abban, hogy a *hivőnek* egyáltalában nem tudott mást nyújtani, mint vallástörténeti és kritikai megállapítások seregét, melyek lehet, hogy elméleti és történeti szempontból tisztázták a Biblia számos kérdését, de annak életteljességét, közvetlen és építő erejét lecsökkentették. A vallástörténeti és kritikai uton rekonstruált Bibliát már a liberális theologia pásztorai vonakodtak az emberek kezébe adni, mert ezt „megérteni” ugysem lehet, ha valaki nem ismeri azokat a tudományos apparátusokat és eredményeket, melyek annak külső viszonyait megmagyarázzák. Így történt, hogy a Biblia egy idő mulva teljesen idegen lett számunkra és használatlan a munkában. Ha ehhez hozzávesszük a radikálizmus hatását is, mely a modern élet és a Biblia közti ellentétet tudatosan kiélezte, akkor egészen világosan látható, hogy a protestáns keresztyénség mit mulasztott itt el. Mikor hivatása és képessége lett volna, hogy a Bibliát összekösse a modern ember vallásos életének kérdéseivel, még mélyítette a szakadékot, ami a kettő között volt.

Látszik ebből, hogy annak a tájékozatlanságnak, mely a Bibliával szemben a modern ember lelkében fennáll s annak,

hogyan a mai embert egy egész világ választja el a Bibliától, nemcsak a tudományok haladása, hanem a modern kor kritikai szelleme az oka, hanem az elsősorban maga a keresztény egyház, amely maga is elvesztette érzékét a Biblia iránt, s amely a hűtlenség bűnébe esett, mikor ezt a könyvet teljesen kiszolgáltatatta az elavulás veszedelmének.

Tény pedig az, hogy keresztényen munka sehol sem folyt még, amely ne a Bibliára, mint eszközre támaszkodott volna, és ahol enélkül megpróbálták, ott mindenütt csődöt mondott. Ez természetesen is, mert a vallásos tapasztalatok azon közvetlenségét és erejét nem képes sehol sem megtalálni, ami ott van. A Biblia nélküli misszió egy másodkézből kapott eszközzel dolgozik, s természeténél fogva kicsorbult és gyöngye eszközzel. Mert a bibliai kritika számára lehet elsőrendű fontosságú egy-egy olyan kérdés, hogy a Biblia egyik vagy másik része milyen vallástörténeti vagy kortörténeti háttérrel rendelkezik, vagy még inkább, hogy a szövegben esett változások az idők folyamán milyen világnézet szülőitei gyanánt tekintendők, de annak a számára, aki épülni akar a Bibliából, ezek mind másodrendű kérdések. Lehet az is, hogy ezek a megállapítások megvilágítják a Biblia olyan helyeit, melyek eddig homályban voltak, de kérdés, miért nem lenne használható a Biblia ezen megvilágítás nélkül is. Ha ismerem azt a kort, azt a világnézetet, melyből a János evangéliuma fakadt, vagy ismerem annak a vitának anyagát teljesen, mely a feltámadás módjai kérdésében előállott, és amelynek tisztázására Pál a Thessalonikai I. levélben kitér, ezek igen hasznosan járulhatnak hozzá ahhoz, hogy értelmileg megértem a Pál és ellenfelei nyilatkozatait, vagy hogy a jánosi világnézetet mint világnézetet tisztábban lássam, de ez *értelmi* megértés mellett csak nagyon keveset ad arra, hogy a Biblia *lelkiéletemre való hatását* növelje. Bár soha nem mondhatjuk haszontalannak azt a munkát, ami a Biblia korának és viszonyainak megértéséhez óriási mértékben segített hozzá, de nem csodálkozhatunk, hogy kitermelt egy egész sereg felesleges dolgot is, és megfelelt olyan kérdésekre is, melyek nagyon tizedrangu kérdések a keresztény életre nézve.

Mert egészen világos, hogy azoknak legnagyobb része, amiket a Biblia kritikai vizsgálata olyan zseniális elméletekkel oldott meg, csak másodrendű fontosságú a Biblia *használatának* kérdésében, és egy szorgalmas bibliaolvasó maga is rá fog jönni, hogy a János evangéliumában hogyan polarizálódnak a világosság-sötétség, igazság-hazugság, élet-halál, stb. ellentétei, s hogy a vitázó levelekben milyen ellentétes elméletekkel vitatkozik ez, vagy amaz a szentíró. Mindezek azonban sajnos lassanként egészen a kath. álláspontra vittek bennünket, hogy t. i. nem adható a Biblia a kezébe senkinek sem magyarázat nélkül, amivel szépen rácsáfoltunk a magunk sokat hánytort

gatott „liberálisusára“ s egyuttal bizonyóságot szolgáltatunk afelől, hogy nekünk van okunk félni a szabad vizsgálódás elvétől, mikor azzal óvtuk a Bibliát a néptől, hogy annak használata szektáskodásra vezet.

Ennek a kérdésnek, hogy a keresztyén ember és egyház hogyan áll a Bibliával szemben, az elvi oldalát tárgyalja Fosdick ezen híres könyve, mely egyuttal az ő hitvallását is tartalmazza. Mindenki előtt ismeretes, hogy ez a könyv volt közetlen oka annak a nagy harcnak, melyet ellene az amerikai presbiteriánus egyházban indítottak, s melynek következtében a newyorki presbiteriánus egyházban betöltött lelkészi állását is elvesztette. Fosdickról tudjuk, hogy az Evang. Ker. Diákszövetség egyik legnagyobb barátja, s ennek kiadásában jelent meg sok műve, közülük magyarra is lefordítva A Mester jellege, Az imádság értelme, A hit értelme és A szolgálat értelme címűek, mindenik nagyon mély hitről tesz bizonyóságot. Evvel a vitával most egy érdekes jelenségnek is lettünk tanui, és ez az, hogy a Diákszövetség, melyet ortodoxiája és pietisztikus hajlamai miatt támadott az akkori theologiai liberáliszmus, ma nemcsak Amerikában van liberáliszmusa miatt támadásoknak kitéve, de nálunk is egyre növekszik a különbség a két felfogás között. Ennek magyarázata kétségtelenül abban van, hogy egyrészt a Diákszövetség különösen a háboru óta változásokon ment át, mely változás a liberális felfogás felé kezdte eltölni, más oldalról nálunk ez a felfogás lassanként már meghaladottá kezd válni; a Diákszövetség áthajlásának oka különösen annak ujabban felkarolt nagy sociális muakásságában keresendő, mely a mélység és bensőség erőit ebben a mozgalomban nagy próbára teszi.

Fosdick ebben a könyvében, melyet nem annyira a világnézet oldaláról, mint a gyakorlati munka szempontjából akarunk ismertetni, hét fejezetben veszi elő a Biblia modern használatával összefüggő problémákat.

„Uj közeledés a Bibliához.“

Az első fejezetben azt fejtegeti, hogy a Biblia tudományos kutatása két főeredményt hozott számunkra: Az egyik az, hogy a Biblia könyveit kronologikus sorrendbe vagyunk képesek állítani. Ennek nemcsak elméletileg van nagy jelentősége de gyakorlatilag is abban, hogy a Biblia nagy vallásos gondolatait fejlődésük rendjében tudjuk látni és megérteni.

Ez magával hozza azt, hogy a Bibliához való közeledésünk ujab módjait találjuk meg. A régiék igaz, enélkül is tudták használni a Bibliát, mint ahogy táplálkoztak a föld gyümölcseiből, mielőtt a növények életét tanulmányozták volna, de a tény az, hogy reánk van jelenleg kényszerítve, hogy a Bibliáról nem gondolkozhatunk többé úgy, mint elődeink. Kénytelenek vagyunk meglátni azt, hogy abban a különböző koroknak más erkölcsi, vallásos, társadalmi fogalma van, sok-

szor nagyon különböző attól, amit mi vallunk. Négy útja van a Biblia ismeretének : ismerni annak szép helyeit, ismerni egyes könyveit, ismerni jellemeit, és végül ismerni és végigkísérni az egész Biblián az alavető gondolatok fejlődését. Ez az utóbbi az igazi ismerés, ez az új közeledés a Bibliához. Ez megment bennünket attól, hogy a Bibliát saját magával próbálják harmonizálni, ami lehetetlen ; hogy alacsony fokon álló nyilatkozatokat kénytelenek legyünk elfogadni magasabbaknak ; és végül, ez a közeledés visszaadja nekünk a Bibliát, mint egészet. Ez a kijelentés gondolatát nem rontja le és avval nem ellentétes, mert ugyanezt mondja a Zsidó levél is : „Isten, miután szólott sokféleképen az atyáknak, az utolsó időben szólott nekünk az Ő Fia által.“

„A régi könyv az új világban“

most a modern ember előtt érthetetlenül, idegenül áll. Lehet, hogy tiszteli a Bibliát, lehet, hogy mély vonzalmat érez Krisztus személye iránt, de nem képes olvasni és megérteni azt. Épen az a törekvése a modern tudománynak, mely belehatolt a Biblia eredeti világába, és feltárta azt, zárta el a feltárt világot a modern ember előtt, nehézzé tette annak megértését, mert tudatába hozta azt a különbséget, mely közte és a Biblia közt van. A tudomány megnyitotta előttünk a régi világ kapuit. „Egy új világban élünk, növekvő világossággal látjuk a régi világ egykori életének jelenségeit, és érezzük, hogy e két világ közt kibékíthetetlen különbség van, — ez az a nehézség, melyet a modern emberek tömege érez a Bibliával szemben.“ A Biblia világnézete, tudománya, nem a mi világnézetünk és tudományunk. Mit feleljünk egy művelt laikus ember erre vonatkozó észrevételére ?

A felelet nem nehéz. Az emberiség történetének vannak állandó elemei, és ezek az *emberi szellem változatlan tapasztalatai*. Különböztetni kell tehát a változhatatlan tapasztalatok és azok időleges kifejezései közt. Megszédülve a modern világ ujságaitól, hajlandók vagyunk elfelejteni, hogy a tapasztalat egy világában élünk, mely egyáltalában nem új, hanem olyan régi, mint maga az emberiség : a bűn és következményei, az igazság utáni éhség és szomjuság, szeretet, gyűlölet és irigység, megtört szívek, bánat és tragédia, öröm, reménység és Istenhez való vágyakozás. Lehet valaki keresztyén igehirdető, teljesen világosan látva a különbséget az ő és az új világ közt, és mégis, mikor Jézusra néz és az ő tanításának központjára, az ő Lelkének minőségére, csak azt mondhatja George Mathesonnal : „Embernek Fia, valahányszor kétség fog el az életben, Reád tekintek . . . Te soha sem leszel elavult számomra. A múlt század elvénült, a múlt év már túlhaladott, a múlt évszak megszokott számomra, de Te soha sem leszel ilyen. Te együtt haladsz minden évszázaddal, nem, előttük mégy

mint vezércsillag. Sohasem érlek utól, akármilyen modern korban éljek is."

Sokan hirdetik így az Igét, nem is gondolva a lelkekben élő nehézségekre, félve szembeállni ezekkel a kérdésekkel és inkább tettetve, mintha nem is tudnának rólok. De ezek a kérdések megvannak és ezekkel számolni kell.

Az ősi megoldás.

Ezt természetesen nemcsak most érzik az emberek, hanem érezték a régi bibliamagyarázók is, és ennek megoldására szolgált az ősi megoldás, mely az Irás ilyen az akkori világnézettel ellenkező részeit *allegoriáknak* fogta fel. Ez a módszer használatos volt a régi zsidó rabbiktól kezdve a középkori egyházban is, a protestáns egyházban Kálvin volt az, aki az allegorikus magyarázati módot a Sátán eszközeként nevezte és elvetette. Az allegorizálás módszere a történelem folyamán teljesen hiábavalónak bizonyult és ránk nézve használhatatlan. Egyet tehetünk tehát csak, keresnünk kell egy új megoldást s ezt annyival inkább tehetjük és kötelességünk tenni, mert maga a Mester sem használta ezt a módszert soha, hanem az Irás maradandó elemeit megkülönböztette és kiemelte az időiekkel és változókkal szemben. A feladat tehát ez: megkeresni, melyek az Irásban azok a változhatatlan elemek, melyek annak lényegét a kijelentést teszik.

Változatlan tapasztalatok és változó kategóriák.

Azok a különbségek, melyek az Irás változatlan tapasztalatai és a változó kategóriái között fennállnak, előttünk világosak annyira, hogy az igehirdető nem is tartja azokat szükségesnek megemlíteni a legtöbb esetben. Bizonyára volt egy idő, mikor egy gondolkozó fiatal igehirdető arról a textusról beszélve, hogy „ne szeressétek a világot sem azokat, amik a világban vannak“, rámutatott, hogy a világ változandóságának egyik bizonyítéka az, hogy nem áll egy helyben: forog. De ma már nem tesszük ezt, nem, mintha nem tudnánk, hanem, mert nem tartjuk szükségesnek, annyira ismeri mindenki. S ez által ezek az ellentétek nem is zavarnak bennünket.

Az első világos illusztrációja annak a ténynek, hogy az Irásban a változó az örökkévalótól elválasztható, az örök élet és feltámadás gondolata. Én hiszek abban, hogy a személyiség túléli a halált, de nem hiszek a testi feltámadásban. A Biblia erre többféle feleletet ad különböző korok szerint. Az a kérdés, kötve vagyunk-e az örök életben való hitünkben a régi kifejezések kategóriáihoz. Most két párt van az egyházban: az egyik azt mondja, hogy a keresztyénség lényege a gondolkozás azon kategóriáiban van, melyek a Bibliában találhatóak, a másik azt, hogy ez a lényeg azokban a tapasztalatokban, melyek a kategóriák tartalmát teszik. Így a feltámadás kérdésében is. De itt is, ez a két dolog elválasztható. Mindketten hisznek az örök

életben. Magam nem gondolom, hogy elképzelhető lenne egy testetlen létezés, s nem értem, miként lenne magyarázható a személyiség fennmaradása, ha nem fogadunk el egy olyanféle gondolatot, mint a Pálé II. Kor. 5:4-ben. Sok évig hirdettük az örök élet ker. reménységét bizonyossággal és örömmel. Vigasztaltuk vele a szomorkodókat, intettük a bűnöst, felőveztük az erőt, segíteltük az ifjút harcaiban, és az öregnek napjait boldoggá tettük vele. Ezt hisszük teljes bizonyossággal; láttuk ennek a tapasztalatnak erejét. De nem hisszük némelyikét azoknak a kategoriáknak, melyeken ez a hit a történetben megjelent, mint nem hisszük többé, hogy a föld tányéralaku.

Ugyanez az eset egy másikkal. Hiszek az igazság diadalában e földön, Isten országa eljövételében, melyben Krisztus uralkodni fog a világon, de nem hiszek a Jézus testi visszajövetelében. Atyáink nem tudták elválasztani ezt a kettőt. Itt az egyház előtt ismét az a kérdés áll: vajjon a mi hitünket, hogy Isten uralkodik a világon, csakis ebben a régi kategoriában képzelhetjük-e el? A János evangéliuma ezt a régi zsidó kategoriát már átdolgozta hellenista hívők gondolkozási formái szerint. Vajjon a mai keresztyénnek vissza kell-e menni a zsidó felfogáshoz, hogy igazán keresztyén lehessen? Sokan közülünk évek óta hirdették Isten diadalát a világon. Nem engedtünk annak a felületes modernizmusnak, mely azt hiszi, hogy az ember, megbirkozhat az emberi jellem és társadalom átalakítása feladatával és megnyerheti a harcot egy materialistikus világ holt súlyával szemben. Reménységünket Istenbe vetettük... és azt hittük, hogy ez a magatartás és ez az igehirdetés keresztyén.

Egy másik illusztrációja ennek a gondolatnak a démonokban való hit, amelyek az élet számtalan bajainak forrásai és magyarázatai. Az ősi demonológiában is egy örök tapasztalat változó kategoriáját látjuk. Feladjuk ezt a régi kategoriát, de megmarad a tapasztalat, hogy a Sátán és seregei még mindig támadják az embert és a bűn még hódít. Semmi, amit valaha ördögök alatt értettek, el nem múlt még. Személyes kísértések, a bűn számtalan eszköze, betegségek, különösen lelki bajok, s a szenvedés és halál örök titokzatosságai, még mindig megvannak. És az evangéliumot, amire az embereknek szükségük van, az Ujszövetségben találtuk meg.

Végül ez az eset az angyalokban való hittel. A magam részéről inkább hiszek az angyalokban, hogy így a lélek világa közel legyen hozzám, mint legyek olyan modern ember, aki egy testi világ dolgai közt él és soha életében nem érzett a lelke valamit, ami „angyalszárnyak suhanására“ emlékeztet. Ezen a téren is valami olyan történt, ami jellemző a mi modern szellemi veszteségeinkre. Atyáink a valódi tapasztalatok élő vizét régimódi vedrekbe gyűjtötték. Aztán gyermekeik, látva, milyen régimódiak a vedrek, eldobták őket a vízzel együtt.

Csoda és törvény.

Egyik legnagyobb ellentét azonban a régi és az új mód között a csodák kérdésében van. A csoda fogalma, mondja Fosdick, — többféle változáson ment át a történelem folyamán. A legelső, az animistikus világszemlélet alapján minden olyan cselekedet, mely nyilván nem embertől származott. Ez a felfogás nem ismer természeti törvényt, mint hogy a Bibliában sem ismerős ez a kifejezés, tehát szó sem lehet felfüggesztett term. törvényekről. Egy másik felfogás szerint olyan szokatlan eseményeket jelent, melyek meglepőek és váratlanok. A természeti törvényekkel szembenálló csodák lehetetlenségének gondolata Augustinusnál jön elő először, aki kifejezi, hogy nem lehet semmi szemben a term. törvényeivel, hiszen Isten a teremtés Ura, s az Ő akarata a törvény. A harmadik felfogás a csodát a term. kozmikus rendjébe való belenyúlásának nézi, és ez a középkor felfogása, míg a mai felfogás szerint a csoda a term. törvényeinek felfüggesztése Isten által. Ezekkel szemben a modern ember nehézségei a következők: először is a csoda előtte a priori valószínűtlen, mert magát egy teljesen törvényeknek alávetett világban érzi; aztán történetileg megbizhatatlan, mert látja, hogy a legközelebbi személyes bizonyosságokban a legkevesebb csoda fordul elő; a csoda ránézve nem kívánatos, mert a csoda sporadikus, a törvényszerűség azonban általános, a csoda aristokratikus, segít némelyeken, a törvény demokratikus, mindenkin segít. A csoda gondolatában rejlő jelentés tartalma Isten gondviselése és állandó jelenléte, s a kérdés itt nem az: igaz-e vagy nem ez, vagy az a csodás esemény, hanem, hogyan lehet a mai ember lelkébe visszahozni ezt az Isten állandó jelenlétébe vetett hitet. Ennek pedig három gondolaton kell felépülni: először, hogy a „törvény” nem meríti ki a realitás fogalmát, kifejezheti az életet, de nem magyarázza meg; másodsor, hogy a törvény nem a személyiség elzárására, hanem felszabadítására való, s mikor Istenre gondolunk, amit törvénynek nevezünk lehet az Ő tevékenységének megállapítása, de nem határolása; végül, hogy a lét nem valami zárt rendszer, amibe semmi új ne jöhetne, tehát egy élő cosmos, egy végtelen teremtés az, amiben élünk. Így a csoda Istennek a maga törvényekben munkálkodó erői használata, mely által akarátát előttünk meglepő módokon munkálja érettünk és a világért. Így csodák történnek mindennap, s ha nem hinnék bennük és nem tapasztaltam volna, nem lehetnék keresztyén.

Vannak a Biblia elbeszélései közt olyanok, melyeket nem tudok hinni, mint a Józsué tette, mellyel megállította a napot, mely lehet költészet, vagy népmonda; mások meglepnek, mint a csodás halászat, vagy a Krisztus feltámadása utáni történetek közül a testi életre vonatkozók, noha hiszem, hogy Ő nem halott, feltámadott s hogy nekünk élő Krisztusunk van. Végül

vannak csodák, melyeket nem tehetem, hogy ne higgyek, mert valahányszor egy olyan tapasztalat van leírva az írásban, mely előttünk is nyitva van, vagy lehet, ha Isten hatalmát befogadjuk, az ilyen elbeszélés föltétlenül hihető. Egyet tanácsolhatok tehát minden igehirdetőnek: cselekedjétek, hogy az emberek higgyenek csodákban, de úgy, hogy vezessétek rá őket, hogy megtapasztalják Isten hatalmát a maguk életében.

„Az új álláspont veszélyei.”

Azt, hogy a Biblia kifejezésformái mögött az örökkévaló tapasztalatokat kell keresni, elsősorban a liberálisoknak kell megérteni, mert ők hibásak abban, hogy e kategóriákkal együtt a tapasztalatok is elvesztek. A liberális felfogás három nagy bűnben leledzik, melyet elkövet naponta a Bibliával szemben és ez a három: tiszteletlenség, sentimentalizmus és ethikai hűtlenség Krisztus iránt. Az elsőre világos, hogy az analízis sok esetben megölte a Bibliához való lelki közeledést. Mikor valakinek az imádsághoz való viszonya kimerül és megáll az analízisnél, akkor elvesztett abból mindent, ami imádságnak nevezhető. Mi haszna van az analízisnek, lelki megértés nélkül? A Biblia ismerete azt jelenti, hogy annak nyitott ajtajain a tapasztalatok világába bejussak, mert a Biblia élő, személyes Istennel való kapcsolat könyve, mely kapcsolat a mai keresztyének nagy tömegében nem áll fenn. A másik nehézség és veszély abból származott, hogy a liberális felfogás nincs tisztában saját magával sem. Könnyebb eltalálni, mit nem vall, mint hogy mit vall. A tapasztalatok kihaltak belőle s igehirdetése egy világnézeti rendszer bizonytalan körvonalait mutatja. Vagy, egy jobb esetben, vannak bizonyos tapasztalatai, de nem képes azokat kifejezni; így a nem formulázott tapasztalatok szentimentalizmusba mehetnek. Végül a harmadik nagy bűn, hogy a keresztyénség ethikai követelményei elől elzárkózik. A Biblia alap gondolata, hogy a Jézus élete megvalósuljon a világban. Ez a keresztyénség letagadhatatlan követelése. De jelenleg úgy áll a helyzet, hogy a ker. egyház jobban borzad attól, hogy akárki kételkedjék a keresztyén tanban, mint hogy a ker. életet megvalósítva lássa. Ez egyformán látszik a szociális, gazdasági és nemzetközi életben. Most megmarad ez a három veszélye a liberálisizmusnak: tiszteletlenség, szentimentalizmus és ethikai hűtlenség Jézus iránt és ezek között legnagyobb a Jézus iránti hűtlenség.

„Jézus, a Messiás” és „Jézus az Isten fia”

fejezetekben azt fejti ki, hogy a Krisztus személye a Biblia modern használata kérdésének a szive. A Messiás régi megjelölése Jézusnak, ezt megint úgy használhatjuk, hogy felkeressük benne a tapasztalatokat. Ezt az igehirdető úgy tudja megtenni, ha saját magának tapasztalatai vannak Jézusról. Jézus személyében a

következőket találja: Jézus adta a világnak a legjelentősebb Istenfogalmat, mérhetetlenül megnövelte az ember értékelését méltósága és lehetőségei iránt, visszaállította hitét az erkölcsi megújulásban, a legmagasabb ethikai ideált adta a világnak, a helyettes elégtétel legmegkapóbb és leghathatósabb példáját mutatta, benne érezte meg az ember Isten valóságát. Ezért Krisztusnak nevezem valóban és ha látok egy zsidókeresztyént leborulni Előtte, mint Messiás előtt, leborulok én is, nem mert ugyanazzal a szóval nevezem, hanem, mert osztozom a Mester iránti tiszteletben és odaadásban. A Jézus személyisége, benne az igazi élet egyetlen lehetőségével, ez az, ami a Biblia maradandó értékét teszi.

A Krisztus istenségéhez is az Ő kétségtelen embervoltán át lehet közeledni, mert a Krisztus istensége elsősorban nem tan, hanem tapasztalat, Isten abszolút immánenciájának tapasztalata az Ő személyiségében. Ez az, amit az Ujszövetség felmutat Róla. Az emberiség legjobb reménysége abban van, hogy Benne az élő Isten található s általa Isten élete közelíthető meg.

Magából ebből az ismertetésből is látható két dolog. Az egyik az, hogy az az álláspont, melyet Fosdick képvisel, de különösen, azok a problémák, melyeket a Biblia és a modern gondolkodás közötti különbségben talál, *a mi szemünkben* nem problémák többé. A harc, melyet az amerikai protestantizmus folytat, *a mi* theologiai világunkban már el van döntve, el volt már évtizeddel ezelőtt. Itt azonban két megfigyelésre érdemes dolog tűnik fel. Először az, hogy a *liberalizmus*, melyről Fosdick ír s melyet bizonyos korrekciókkal a maga álláspontjának is tart, minden elmaradottsága dacára egy a mienktől különböző *életteljesebb* liberalizmus. Hol maradnak a mi liberálisaink sivár racionalista nyilatkozatai attól az erőteljes és mélységes hitvallástól, aminők közül néhányat idéztünk is, de aminőkkel tele van ez a könyv. Látszik, hogy aki írta, nem a mi silány és száraz liberálizmusunkból indult ki, hanem megvan benne az, ami emeből hiányzott, *az élő hit ereje*. És ez mutat rá arra, hogy a Fosdick álláspontjában lehet meghaladott dolog a mi számunkra, de *személyes és élő hitében* a mi számunkra is új és intő példa arról, hogy theol. világnézetek harcában annak van a végén igaza, akinek a hite nagyobb s hogy nem világnézeti *irányok* fognak dönteni a keresztyénség nagy harcában, hanem a mélyebb és erősebb hit. A nálunk rég megoldott kérdéseket fejtegető Fosdick és ellenfelei, a túlhaladott fundamentálisták *egy dologban megegyeznek* és ebben mindketten *tulhaladtak bennünket*, hogy lehetetlennek tartják az evangélium hirdetését személyes hit nélkül s hogy az egyháznak legfőbb feladatául nem külső intézmények építését, aktaák gyártását, hanem az élő hit felébresztését vallják. Így csak bizonyos értelemben van jogunk azt mondani, hogy azt a har-

cot mi már megharcoltuk, mert lehet, hogy megtettük világné-
zei téren, de mérhetetlenül elmaradtunk, ha azt nézzük, hogy
ennek a harcnak mennyiben volt ereje újjáteremteni egyházunk
és keresztyénségünk életét. Az a három bűn, melyet ő a libe-
rális teológiának tulajdonít, nálunk fokozott mértékben meg-
található. A *tiszteletlenség* bűnébe a ker. élet nagy igazságaival
szemben naponként beleesünk, mikor azokat kathedrákról és
iskolákban egyszerűsítjük le, a *szenzimentalizmus* veszedelme
napról-napra jobban fenyeget, mikor azt az erőt, melyet a kál-
vinista keresztyénség képvisel, nem érvényesítjük eléggé, nem
is kell szólnunk a harmadik bűnről, hiszen ez nyilvánvaló,
csak az ment valamennyire, hogy ebben a többi ker. egyházak
éppúgy osztoznak velünk.

A másik, ami a Fosdick liberalizmusát a mi jelenlegi ál-
laspontunk felé emeli gyakorlatilag az, hogy ebből az állás-
pontból egy komoly és tevékeny *munka indul ki*, annak a hitnek
az alapján, amiről beszéltünk. Ennek a munkának bizonyítéka
mindaz, amit évek óta tett Fosdick a Diákszövetségért és abban.
A mi állaspontunkból sajnos ilyen munkák nem indulnak ki,
ha indulnának akkor is nélkülöznék a közös meggyőződést és
támogatást, hanem a magánvállalkozások kereteibe szorulnak le.

Végül, ami magát az egész problémát illeti, ebben is nagy
tanulságokat foglal magában számunkra ez a könyv. Mint előbb
megjegyeztük, a keresztyén munka, kétségtelen összfüggésben
van mindig a Biblia használatával. Nem fogunk tehát addig
ebben a munkában semmire sem menni, míg *be nem állítjuk*
a Bibliát jogaiba és nem kezdünk a Biblia segítségével dol-
gozni.

A régi babona, hogy ez szektáskodásra visz, már remél-
jük megszűnt, ha meg nem szűnt, kiirtandó rövid uton. Minden
munkának, ha csakugyan dolgozni akarunk, első feltétele, hogy
a Biblia a *lelkipásztor életébe* kerüljön vissza s második, hogy
kerüljön bele azok életébe, akikkel dolgozunk. És itt fel kell
keresnünk azokat a nehézségeket, amelyekre Fosdick kitér mert
ezek lehet, hogy megvannak oldva a mi számunkra, de bizo-
nyos, hogy ma is sok embert tartanak vissza a Biblia ismeret-
étől és leküzdeni őket nem elméletekkel és felvilágosítással,
hanem avval, hogy rávezetjük őket arra, ami a Biblia célja:
megmutatni nekik Krisztust, az élet egyedüli Urát és megtalál-
tatni velük egy Benne való élet erejét a Bibliával való élés
által.

I. L.

Tudomány és világnézet.

Az emberi élmény és az isteni kijelentés.

— Bevezetésül egy tráscendentális theológiába. —

1. A mai protestáns theológiában mind diadalmasabban tör útat a még mindig uralkodó liberális szellemű immánens theológiával szemben egy objektív és reformátori szellemű tráscendentális theologia. Ez utóbbi theologia szempontjain át nézve mindinkább világossá és mind meggyőzőbbé válik, hogy az emberi „élmény” és az isteni „kijelentés” az a két jegecesedési pont, amely körül ama két szellemi szféra, illetőleg két nagy irány elhelyezkedik. Diametriálisan ellenkező két világ szólal meg az „élmény”-en és „kijelentés”-en keresztül. Ma már mindinkább túl vagyunk azon a liberális bizonytalanságon, amely e két fogalmat és az azok által kifejezett két ténybeli megnyilatkozást összezavarta és egymásba átjászva használta. A *kijelentés fogalmát az irástudói egyházi orthodoxia diszkreditálta, az élmény fogalmát a mindinkább pszichologizáló és historizáló liberális szellemű theologia alkotta meg, azonban, míg egyfelől még soha fogalom olyan gyorsan át nem ment a legáltalánosabb közhasználatba, mint az élmény, másfelől talán soha még fogalom olyan gyorsan el nem vesztette hitelreméltóságát, mint az élmény.* A XX. század elején úgy látszott, hogy az olyan hatalmasan és biztatóan fel lendült valláspsychologiai kutatások élmény-elemzéseikkel a vallásnak az ösgyökeréig fonak lehetolni, azonban — kétségkívül sok jó szolgálat mellett, — rendkívül gyors tempóban mind jobban belebonyolították a vallást, a hitet és örök tartalmát: az evangéliumot az immánens emberi szövédékekbe és pedig annyira, hogy a vallásnak isteni oldala egészen feledésbe ment, mintha a vallás csupán emberi erőfeszítések, vívódások, elmélyülések summája lenne. Egyenesen odajutottunk, hogy a modern vallásnak mindinkább csak emberi élmény-tartalma lett s kezdett egészen kiveszni belőle az ítéletet, a bűnbocsánatot, parancsot osztó Uristennek szava és objektív kijelentése. *Ma a keresztyén vallás komolyságának a megmentése kétségtelenül a kijelentés hangsúlyozásától függ s a theologia aktuális parancsoló feladata, hogy az élmény és kijelentés viszonyát tisztázza. Az élmény és kijelentés viszonyának a felvetése azt jelenti, hogy az elhumanizált és elhistorizált evangéliumi keresztyénség, amely az immánens magatartású liberális theologia munkája következtében csaknem egészen felolvadt a modern kultúra szövédékebe, az elé a sürgető döntés elé állította, hogy vagy maradék nélkül egészen beleolvad a kultúrába, vagy pedig, anélkül, hogy versenyt futna a legkülönfélébb kul-*

turális mozgalmakkal, ismét evangéliummá, objektív feltétellé lesz a tragikus ember krízisének megoldásában.

2. Problemánkat a kálvinista *Karl Barth* nevéhez kapcsolódó theologia — amelyet a legtalálóbban „reformátori” theológiának nevezhetünk — vetette fel. *Karl Barth* valamennyi munkájában ez a probléma áll előtérben, így „*Der Römerbrief*”-ben (Zweiter Abdruck der neuen Bearbeitung, 1923), „*Das Wort Gottes und die Theologie*” című tanulmányaiban (Viertes bis sechstes Tausend, 1925), továbbá „*Zwischen den Zeiten*” c. Vierteljahrschrift-jében megjelent tanulmányaiban. Azonban *Barth*-nál is élesebben és világosabban látja e viszonyban rejlő problémát *Emil Brunner*, akinek egész eddigi irodalmi munkássága e problémába vág. Már első nagyobb műve „*Erlebnis, Erkenntnis und Glaube*” (II., III. kiadás, 1923), továbbá főműve „*Die Mystik und das Wort*”. (Der Gegensatz zwischen moderner Religionsauffassung und christlichen Glauben dargestellt an der Theologie Schleiermachers” 1925). valamint legutóbb megjelent professzori székfoglaló értekezése: „*Philosophie und Offenbarung*” 1925 mind a keresztyén vallás objektív oldalának, a kijelentés szükségképeniségének, mint a vallás transzcendentális feltételének igazolására törekszik. *Barth*-hoz egészen közel áll *Friedrich Gogarten*, aki „*Von Glauben und Offenbarung*” (1923.) cím alatt foglalkozik a kijelentéssel és sok egyéni és eredeti megvilágításban igyekszik azt tisztázni.

3. Nagyon vonzó feladat lenne külön kritikai tanulmány tárgyává tenni az itt említett három kitűnő theologus gondolkozását s különösképen problémákkal szemben elfoglalt álláspontjukat, azonban tanulmányunk keretei ezt most nem bírják meg. Jelezzük azonban, hogy :

a) ez új theologia nem akar konkurenciát csinálni egyik „iskola”-nak, vagy „irány”-nak sem, valamennyi felett állva a „reformátori” theológiát, különösképen a kálvini reformátori theológiát akarja ismét megszólaltatni és érvényre juttatni.

b) Új továbbá ebben a theológiában, hogy az egész XIX. század protestáns theológiájával szemben, — amely Istent és az Ő kijelentését az egyéni vallásos öntudatba bekapcsolva s ennél fogva a vallásos ember-t tette a theologia tárgyává, — *Barth* és a hozzátartozók a reformátorok theológiájának szellemében, mély és komoly meggondolásokkal az Istent és az Ő kijelentését teszik a theologia tárgyává. *Barth* egyenesen a Szentírás értelmezésében látja azt a legfőbb feladatot, amely a theologia előtt áll. A Szentírás értelmezésében pedig egészen addig kíván előrehatolni, míg csak a „dolgok titka” („*Rätsel der Sache*”) előtt nem állunk. Ezért nem scholásztikus, hanem inkább „biblikus” theologia és ezért objektív és nem szubjektív karakterű. A theológiának — ez után a kritika után, amelyet *Barth* alkalmazott — nem szabad többé emberi koncepciókba, egyéni konstrukciókba elmerülnie, a theologia, ha ko-

molyan számbaveendő tudomány akar maradni, akkor nem szabad annak tárgyát kijátszani az egyéni geniálitás önkényének és játékkedvének és nem szabad többé az elismert tudományok kegyét hajhászni s felolvadnia a többi szellemi tudományok egészében, hanem alázatosan és engedelmesen, büszkén és boldogan el kell fogadnia tárgyául és feladatául az isteni kijelentést, amint az Isten igéjében tárgyiasan előttünk van.

c) Harcol ez a theologia a psychologismus és különösen a historizmus ellen, amelyek által jellemzett theologiai magatartás kidesztillálta a vallásból az Istent s ma amikor tudatára jutott annak, hogy miye maradt vissza, nem talált egyebet a vallás fogalmában, mint egy pusztá relatív emberi szövevényt, amely végeredményében nem egyéb, mint egy kulturális jelenség. Különösen Barth nagy erőfeszítéssel utasít el magától minden panpsychologismust és panhistorizmust. A „Römerbrief“ II. kiadásának előszava elé a Gal. I: 17. verset teszi: „Sem nem mentem Jeruzsálembe az előttem való apostolokhoz, hanem elmentem Arábiába és ismét visszatértem Damaskusba“. Valóban találóbb jelégét könyvére sem, magára sem találhatott volna. Azonban ne gondolja senki, hogy Barth valami naivpietista tudós, sőt a liberális theologia egész tudományos fegyverzetét és módszeres akribiáját olyan mértékben bírja, mint csak nagyon kevesek, aktuálisan nem él azzal, ma nem úgy áll előttünk, aki a theologiai tudományosság nagy emporiumából (Jeruzsálemből) jött volna, hanem mint aki a kijelentés magányos, csöndes világából (Arábiából) jött. Tulment a liberális, a vallástörténeti, a pszichológiai-értékelméleti szemléleteken és módszereken, mert úgy látja, hogy az ezeknél való megállás a theologia tagadása. Theológiája minden jelenleg fennálló theologia korrektívuma kíván lenni.

d) Jellemzi továbbá ez új theológiát *radikális eschatológiája*. A sok feszültséggel, ellentmondással teli világgal szemben áll az Isten világa. Szemben ezzel a világgal a „teljesen más“, a relatívval szemben az abszolút világ, az adottságokkal szemben az előfeltétel, a teremtettséggel és a megváltásraszorultsággal a teremtés és a megváltás világa, a mulandósággal a nagy kezdetnek és nagy célnak a világa. A kettő között nincs kontinuitás, a kettő között sem a kifejlés, sem a fejlődés nem vehet gyökeret. Az Isten világa csak mint csoda jelenik meg ebben a világban, a mulandó világ ki nem fejlődik, de Isten kijelentő akarata áttöri a kettő közötti differenciát s kijelentésében megjelenik ebben a világban. Az ember és világa a nagy üresség, a nagy nélkülözés, a várakozás világa.

e) És csodálatos fordulata a világnak, ez a theologia nem antiintellektuális, hanem *intellektuális*. Tények előtt áll, amelyek közvetlenül bizonyosak. Ilyen tények a kijelentés és az abból következő kijelentések, amelyekben a hit által részesekek vagyunk, ennél fogva számunkra megismerhetők. (Folyt. köv.)

T. S.

Asszonyainknak.

A papné legfőbb feladata.

A papné legfőbb feladata abban áll, hogy mindenekelőtt és elsősorban igazi felesége legyen az élettársának. A papnak lehetnek még jó barátai és munkatársai, akik sok mindenben a segítségére lehetnek, de egyedül a felesége az Istentől rendelt segítőtársa, a szó legmélyebb és legszűkebb értelmében.

Segítőtársa a gyülekezeti, papi munkájában? Kérded. Nem, hanem egyszerűen segítőtársa a legemberibb, legszemélyesebb dolgaiban. Édes apám valaha gyermekkoromban, amikor a „Frau“ (asszony) szó eredeti jelentősége felől tudakozódtam, azt mondta nekem, hogy a „Frau“ a „Frude“ (öröm) szóból származik. Nem tudom, hogy igaza volt-e, de azóta a lelkemben ez a két fogalom elválaszthatatlanul össze van kapcsolva: asszony és öröm. S azóta is mindig az a meggyőződés, hogy az asszony igazi feladata abban áll, hogy öröme legyen társának.

Igen, — öröme! Ez azonban meglehetősen tág fogalom. S nem mindig egyszerű és magától értetődő dolog. Mert ezalatt nem az értendő, hogy mindig csak mosolyogjanak egymásra s nemcsak az, hogy az asszony társának kicsiny és nagy kívánságait betöltve, annak minden kényelméről gondoskodik.

Oh nem, mert az öröm mennyei eredetű s jelentőségű szó, egyike azoknak a szavaknak, amelyek az örökkévalóságban is érvényben maradnak. Ha Pál azt mondja: „A szeretet soha el nem fogy“, azt is mondhatta volna: „Az öröm soha meg nem szűnik“. Mert hiszen, az Isten országa igazság, béke és Szent Lélek által való öröm.

„Örüljete!“ ezzel kellene a papnénak minden reggel üdvözölnie a társát s a szeméből annak a szent örömnek kellene kisugároznia, ami a Krisztusban pihenő békés szív legfőbb ismertető jele. A papné legfőbb kincse ez az öröm, amely kézenfogva jár a szeretettel, amely az Isten szeretetéből táplálkozik s vele együtt „megmarad“ az örökkévalóságig.

Ezt értem ezalatt, amikor azt mondom: Az asszony legyen öröme a társának. S a papné mindennapi imájában mindenekelőtt ezt kérje: Uram, add, hogy öröme legyek a társamnak!

Mert hiszen kinek van több szüksége az öröm napfényes melegére, mint a papnak? Hiszen ő reggeltől estig mások lelkével foglalkozik, mások terhét hordozza, mások bűnével küzd, mások szenvedésével és nyomorúságával bajlakodik — neki igazán szüksége van arra, hogy hazatérve segítőtársra találjon, akinél elpihenhet s földelülhet a lelke, aki vele érez, vele szenved s vele örül mindenkor és mindenben.

De van egy nagy örömrontó, ami különösen a városi pap-

nak életét keseríti meg sokszor, amely alatt sokat kell szenvednie, amely sokszor elrontja a legkomolyabb munkáját s a legkedvesebb pihenését — s ettől az örömrontótól mindenekelőtt a papné őrizze meg a szívét egész komolyan.

Ez a sietség!

Igaz ugyan, a szegény háziasszonynak és édes anyának mindig annyi a dolga, hogy gyorsan, nagyon gyorsan kell végeznie a munkáját, hogy valahogy végére jusson a napi teendőinek. „Csak gyorsan, gyorsan” — bizony ez a jelszava a legtöbb napnak. Mi is lenne a háztartásból és gazdaságból, ha ellustálkodnánk az időnket?

De sietség és lustálkodás közt még igen sok lehetőség van. És ezen mulik az egész: a kezed végezheti a munkáját serényen, gyorsan — ha csak a *szíved* csendes, hacsak a *szívedben* nincs agyonhajszott sietség! A papné *szívének* mindig legyen ideje a társa számára, ha ez valamit megakar vele beszélni, vagy valamit fel akar neki olvasni, vagy ha épen csak arra van szüksége fáradt társának, hogy egy pillanatra elcsön-desedjen a felesége békés szemeiben, hogy boldogan érezze: A feleségemnél mindig megpihenhetek!...

Sohasem felejttem el azt a papnét, akitől ezt megtanultam. Épen tésztát gyúrt, könyökig lisztes volt, amint forgatta s megdolgozta a tésztát — amikor bejött a társa, a kezében a sűrűn teleírt papírossal, a szemében még ott égett az ihlet tüze, magas homlokáról szinte világítottak a gondolatok. Ép elkészült lelkének szépséges, mély alkotásával s most kereste a feleségét, hogy megossza vele örömét. „Anyuka... ráérsz most?” — kérdezte félénken, az asszony lisztes kezeire tekintve.

Es a papné? Csak egy pillanatra rezzent össze, amint a tésztájára pillantott. De aztán sugárzó melegen nézett a társára „Azonnal, szívem! Menj csak a szobádba, ép csak megmosom a kezemet, aztán nálad leszek!”

Mint egy hálás gyermek az anyjára, úgy nézett a férfi a feleségére. — — —

Papné testvérem ezt tarlsd mindig az eszedben: *A társad öröme — a te örömed; az ő szenvedése — a te szenvedésed; az ő élete — a te életed!*

„De — panaszlod — az én társam nem olyan... Az nem ír semmi olyat, amit megakarna osztani velem!”

Igazán nem? *Mindig olyan volt* a társad? Akkor is olyan igénytelen volt veled szemben, amikor először ölelt a szívére, amikor először hozott, mint a maga élettársát, a házába? Vagy talán csak lassanként *lett* ilyen közömbössé? Nem *te* tetted talán olyanná, mert nem törődte a dolgaival s nem volt idő a számára? Vajjon nem kerest-e annyiszor hiába, hogy végre egészen leszokott arról, hogy megossza a lelkét veled? ... Gondolkozz csak egyszer ezen testvérem s kérdezd meg magadtól: Vajjon nem lehetne még változtatni és javítani a helyzetet?

De talán rám nézel és szomoruan mondod: „Nálunk nem is volt s nem is lesz másképen soha. Én nagyon keveset tanultam ahhoz, hogy megérthessem a társamat. Én nem vagyok elég okos ahhoz. Én csak arról gondoskodhatom, hogy legyen a kényelme s mindene, amire szüksége van . . . többet én nem tehetek.“

Te kedves, szerény lélek, ha annyit teszel, mint amennyit tudsz, az már magában is nagyon sok. De vajjon *igazán* nem volnál többre is képes? Ami iránt *érdeklődik* az ember, az *érdekessé* is válik! Gondold csak meg!

Ismertem egy papnak a menyasszonyát, aki teljesen valástan környezetben nőtt föl, soha egyházi dolgokkal nem foglalkozott s nem volt zenei tehetség. De nemsokára észrevette, hogy a vőlegénye szenvedélyesen szerette az egyházi énekeket s a muzsikában lelta a legfőbb örömét. A leány kezdett „érdeklődni“ — s nemsokára megértette a vőlegénye kedvtelését. Elkezdett tanulni — minden héten csak egy éneket — de mivel két évig volt menyasszony, hát már egy egész tekintélyes számú éneket vitt hozományul a házasságukba. És most? Most 40 éves korában olyan csengő hangon énekel, mint 20 éves korában sohasem tudott volna; most versenyt énekel a társával s a gyermekeivel s minden helyzetben, örömben, szenvedésben egyaránt dal fakad az ajkán.

Látod: ami iránt *érdeklődsz* az *érdekessé* is válik s ami iránt *érdeklődsz*, azt még is tudod tanulni! Azonkívül sohase felejtse el: a szeretet a legjobb tanítómaster. És a szeretet — hogy is mondja az apostol? — — — „a szeretet nem keresi a maga hasznát, hanem mindig a másíknak a javát.“ — —

Lehet, hogy a társad sohasem fogja igényelni, hogy valamit, amit sajátmaga alkotott, megosszon veled. De lehet, hogy szeretné neked elmondani a legutóbbi presbyteri gyűlés lefolyását, vagy egyszer az elkeseredésétől szeretne nálad megszabadulni, amit aznap a gazdaság okozott neki, vagy szeretné neked elpanaszolni, hogy az öreg vak Kovácsnéval milyen nehezen lehet boldogulni a menházban. Lehet, hogy — no, lehet hogy épen csak elveszett nótészt szeretné megtalálni s nem szeretné, hogy a cseléd kezébe jusson. Vagy ép talán az ügyes két kezre van szüksége — — hogy újra összeragassz neki egy elhamarkodva eltépett s a papirkosárba dobott levelet, hogy azt türelmesen, minden csipős megjegyzés nélkül! — összekeresd s egybeilleszd neki . . . Lehet, hogy csak erre van szüksége . . .

De akármire is legyen a társadnak szüksége: Legyen idő a számára — — mindig, mindig legyen időd a számára!

P. M.

Irodalom.

Lesz-e valaha egyházi irodalmunk ?

Hogy egyházi irodalomra, különösen építőirodalomra szükség van, senki kétségbe nem vonja. A mi egyházunkban az építőirodalom egyoldalúan a *predikációirodalomban* fejlődött ki, de teljesen elhanyagolódott az egyház *tagjai számára való* irodalom felőli gondoskodás. Ez pedig *helytelen*, mert az egyház tagjai így ezen a téren teljesen el vannak ejtve és legjobb esetben egy pár imádságoskönyv megvételére utalva.

Ezen a nehézségen, melyet nagyon sokan föltártak már, lassanként segíteni lehetett égyrészt azzal, hogy az *egyházkerület* adott ki ilyen műveket, másrészt Az *UT* kiadóhivatala által, melynek első célja volt épen ilyen kiadványok készítése.

Az egyházi irodalom teremtéséhez azonban csak az egyik eszköz a kiadás, a másik, a fontosabb a *terjesztés*, és ebben vagyunk nagyon elmaradva. A napokban missziói látogatáson volt a theologia néhány növendéke egy gyülekezetben, s mikor a magukkal vitt füzetek közül kipakolták az *Ünnepnapokat* és felolvasták a vallásos estélyen az *Eszter pádjá* c. elbeszélést, az egész gyülekezet a lelkésszel együtt megjegyezte, hogy soha sem hallottak róla, hogy ilyen is van, és úgy néztek a füzetekre, mint akik most látják azokat először. Sok lelkész van, akinek a gyülekezetében az adventisták és más szombatos szekták terjeszkednek, s aki *nem tudja, hogy ezek ellen az egész világon egyik legjobb* könyv *Moderson : Szombat és vasárnap* c. könyve *kapható az egyházkerületnél*. Végül még egy esetet: néhány héttel ezelőtt hirdetést tettünk közzé a Ref. Szemlében, hogy ki akarunk adni egy havi bibliaolvasó kalauzt *Áhitat percei* címen, egy olyant, aminek a szükségét *legalább ötven lelkésztársunk hangoztatta* s melyről azt mondták, hogy szórványokban nélkülözhetetlen lesz. De mivel bizonytalanra egy havi ilyen kalauzt nem lehet megcsinálni, kértük, hogy jelentsek be csak hozzávetőleg a szükségletet. Az egész egyházkerületből *öt mondó őt lelkész jelentette be*, hogy ilyenre szüksége van. Természetes, hogy száz darabért nem lehet egy ilyen nagyarányu munkát vállalni.

Kérdem, lesz-e valaha egyházi irodalmunk, ha nem igyekszünk *talajt teremteni annak* ? Pedig enélkül nem fogjuk győzni ellátni hiveinket és elvesztjük a talajt ép azoknál, akik egyházunk jövőjére legfontosabbak. Kérjük olvasóinkat, mikor ezt a kérdést *megbeszélés tárgyává óhajtjuk tenni*, hogy először is gondolkozzanak rajta és közöljék velünk arra vonatkozó nézetüket, *hogyan lehetne megszervezni az iratterjesztést*, de aki nem is akar erről nyilatkozni, kérjük, *legalább a meglevő kiadványokat ismerje meg és terjessze* hivei közt.

Ezen az úton lehet majd többet és jobbat is adni.

I. L.

Református vallás. Az S. H. S. királyságbeli ref. egyház-megye megbízásából hitoktatásra és hiterősítésre szerkesztették *Ágoston Sándor, Kovácsy Sándor, Szabó Zoltán*. Próbakiadás. Ref. iratterjesztés Zombor, 1925. Ára 12 dinár. Ez a 95 oldalos füzet mindazt az elemi ismeretet igyekszik összefoglalni, amelyre a református egyháztagnak szüksége van. A bibliáról, az egyház történetéről, a református hitvallásról, az egyházi életről szóló részeket imádságok, térképek, énekmutató tábla és vallástanítási vezérfonal egészítik ki. A könyvecske nagy feladatot akar megoldani, ebben igen sok szerencsés és használható lépést tesz is, a nehézség azonban, amelyet legyőznie teljesen nem sikerült, az, hogy egyszerre akar *mindenkié* lenni a gyermektől a tanítóig. Így a *módszeri* különbségek mellőzése folytán egy olyan *átlaghangot* próbál eltalálni, mely lényegében egyik életkort és hivatáságot sem érinti. Más dolog a gyermek, a konfirmándus, az önálló egyháztagnak és a vallástanító számára ugyanannak az anyagnak feldolgozási módja. A könyv, mint kísérlet, tanulságos és jó alap egy többfelé ágazó munka irodalmi kidolgozására.

Előfizetési felhívás. Tudatában a vallásos néplap egyháztársadalmi nagy jelentőségének és reményében, hogy lapunk ez irányban — eddig is — nem hiábavaló munkát végzett, a közeledő téli szezonban is elhatároztuk a „*Harangszó*” c. téli újság fenntartását, ill. kiadását. Amidőn ezt lelkésztestvéreink tudomására hozzuk, szeretettel kérjük szíves anyagi és szellemi támogatásukat. Lapunk a folyó szezonban is *Székelykeresztúron* és *hetenként* fog megjelenni: *december, január és február hónapokban minden vasárnap*. Előfizetési díj az egész szezonra *40 Leu*. Mint szerkesztői változást, tudomásul hozzuk, hogy a szerkesztőségbe *Nagy Lajos* székelykeresztúri lelkész mellé belépett *Derzsi Endre* kiskalambfalvi lelkész, aki Nagy Lajos nagyarányú gyülekezeti elfoglaltsága miatt egyben a lap felelős szerkesztője is lesz. Épen azért mindennemű megkeresések, előfizetési díjak, cikkek stb. *Ref. lelkészi hivatal Porumbenii-Mici Jud. Odorheiu* küldendő. Lelkésztársainkat szeretettel kérjük, szíveskedjenek lapunk számára előfizetőket gyűjteni és a szükséges példányszámokat legkésőbb *folyó hó 25-ig* bejelenteni. Az előfizetési díjakat pedig — miután az előállítási költségek kizárólag azokból fedeztetnek — kérjük lehetőleg előre, de legkésőbb *január 1-ig* beküldeni. Porumbenii-Mici, Kiskalambfalva, 1925. nov. 1. Testvéri üdvözléssel: a „*Harangszó*” Szerkesztősége.

A magunk részéről is melegen ajánljuk a lap támogatását!
Szerk.

Irodalmi hireink

1. „Az Út“ kiadásában a napokban megjelenik *Dr. Bartók György*: *Kant* c. körülbelül 7—8 ív terjedelmű könyve. E mű a Kant filozófiai rendszerét s abban is főképen azokat az orgánikus gondolatokat öleli fel, amelyek a Kant filozófiáját maradandó jelentőségűvé teszik. Az első magyarnyelvű munka, amely a nagy filozófiai lángelme tanításait egészében tárgyalja világos áttekintésben. Dr. Bartók György ma az a férfiú, aki nagy filozófiai készültségénél és kiváló képességénél fogva különösképen hivatott Kant interpretálására. A könyv előfizetési ára portómentes küldéssel 85 leu, bolti ára magasabb lesz. Kiállítása a legkényesebb izlésnek is megfelelő.

2. Örömmel adjuk hírül olvasóinknak, hogy a „*Maradj velem*“ c. imakönyvünk első kiadása elfogyott és a második most van sajtó alatt: előreláthatólag Karácsonyra kerül a könyvpiacra. A második kiadásunk famentes papíron, ciceró, (tehát nagyobb) betűkkel lesz előállítva és tartalmassabb lesz. Két féle minőségben hozzuk forgalomba s így árunk is darabonként 60 illetve finomabb kötésben és papíron 80 Lei lesz.

3. Megjelent *Muzsnay Lászlótól* a Ref. Szemle számaiban sorozatos cikkben hozott „*Magyar Biblia Története*“ című mű. Ára darabonként 20 Lei. Megrendelhető kiadóhivatalunkban.

4. *Keresünk megvételre* (bármily nagy mennyiségben) a Tótfalusi József szerkesztésében és Herman Emil: *Képes Szent Biblia* és vallásos iratterjesztő vállalat kiadásában 1908-ban megjelent *Képes Szent Bibliát*. Ajánlatokat az ár megjelölésével kiadó hivatalunkhoz kérünk. „Az Út“ Kiadóhivatala.

Előfizetések nyugtázása. 1925 nov. 15-ig a következő előfizetések érkeztek be kiadóhivatalunkba: Isaák Imre Vaján 150, Sándor István Telekfalva 75, Ady László Arad 150, Takács Ferenc Csikszereda 150, Balogh Gyula Szemlak 75, Ref. egyh. község Mezőpanit 150, Molnár Pál Oroszfája 300, Bartha Lajos Gyéres 100, Eng Fülöp Kolozsvár, 150, Eng Fülöp Kolozsvár 75, Köblös István Magyar Nemze 90, Varga Árpád Marosújvár 150, Orbok Gyula Oczfalva 75, Saja Sándor N. Bánya 75, Czirják Károly Börvely 100, Rátz István Csej 150, Biró András M. Vásárhely 150, Sófalyv Károly Retteg 100, Muzsi István Zsobok 55, Tóth László Ny. Karácson 150, Horváth Ödön Mezőköbölkiút 150, Juhász Albert Nagyenyed 125, Spáczay Árpád Nagyvárad 75, Péter Antal Balázsfalva 150, Zsigmond Károly Szilágysónlyó 75, Csulak Samu Bürkös 75, Lőrincz János Bálványosváralja 150, Gacsályi Zsigmond Kisköles 150, Debreceni László Erábrány 225, Maksay Albert H. 55, Visky Ferenc Ujtorda 150, Székely Dániel Felőr 150, Puskás Kálmán

Brassó 100, Ref. egyház Cornó Brodó 432, Balázs András Szé-
kelyderzse 150, Ref. egyház (Haunstädter) Banovici S. H. S.
180, Dr. Nagy Sándor ügyv. Erdőd 150, Nagy János Amster-
dam 180, Bartók Dénes M. Igen 150, Keresztes József Resica
340, Bereczky József Tasnád 150. *Meghatalmazást küldtek be* :
Adorján István Fejérd 300, Agyagásy Károly Mikeszása 50,
Albert József Buzásbesenyő 262, Babos István Sz. Csóka 75,
Bagoly Bertalan Bors 150, Barabás Gábor Sárd 150, Barabási
Ferenc Mezőcsávás 300, Biró György Görgényszentimre 150,
Bognócky Géza Kisenyed 150, Bonchidai Dezső Szamosujvár
300, Id. Borbély Sándor Selymesilosva 140, Csutak Ferenc Ny.-
magyaros 380, Czira Bálint N. Darócz 300, Donáth László Ha-
rasztkerek 300, Imreh Lajos Kézdimártonfalva 165, Kádár Dénes
Nagygalambfalva 118, Keresztes Gyula M. Péterlaka 150, Kiss
Lajos Magyaró 265, Kónya Pál Csikfalva 300, Kovácsi Albert
Bonyha 50, Kusztos Dénes Légen 380, László Zoltán Maros-
illye 155, Máthé Gyula Kozárvár 340, Nagy Domokos Szőkefalva
150, Nagy Gábor Páncélcseh 300, Paál Lajos Kézdivásárhely
135, Soó Sándor Vulkán 150, Sükösd Sándor Magyarózd 220,
Szabó Ferenc Feldöboly 150, Szabó Károly Nagysolyos 150,
Szász Albert Sepsibodok 380, Széll Jakab Vajdaszentivány 150,
Tar Mihály Abrudbánya 55, Thamó László Sz.-tamásfalva 150,
Torró Gyula Marosfelfalu 150, Varga Béla Csekefalva 340, Végh
Árpád Egrespatak 75, Weress Sándor Harasztos 300, Zsigmond
Dezső Disznajó 300, Dákó Lajos Ploesti 150, Pap Andor A.
f.-sztmihály 380, Szabó János Korodszentmárton 150.

„AZ ÉN KICSINYEIM“

4. szám.

„Engedjétek hozzám jönni
a gyermekeket!” (Márk. 10: 14.)

Odaadtam életem . . .

Odadtam életem, kiontám vérem én,
Istent békíteni javadra ezt tevém.
Odadtam életem, mit adsz te énnekem ?

Örök fényből jövök, elhagyva trónusomat,
Mint szolgál szenvedek, gúny s megvetés alatt.
Mind érted tettem ezt, te értem mit teszesz ?

Hordoztam a tövist, kín, s gondnak martalék,
Kiittam a kehelyt, halálig hű valék.
Te érted türtem el, mit türsz te értem el ?

Piroska és a farkas.

(Uj mese)

Azt a kisleányt is éppen Piroskának hívták, aki ott lakott a főtéren, abban a szép virágos-ablakos házban. Neki is szőke volt a haja, ő is piros ruhát hordott és piros főkötője volt, éppen mint a mesebeli Piroskának. Még a farkas sem hiányzott mellőle, mert barátságos, szelid kutyájuk nagyon hasonlított a farkashoz. Épen ezért a neve is Farkas volt!

Piroska már kilenc éves. De még nem járt eddig iskolába, otthon tanult. Minthogy egy kicsit gyöngye volt, könnyen megbetegedett, az édesanyja nem engedte iskolába. Egy kisasszony járt hozzá, az tanította.

De most szeptemberben iskolába fog járni! Beiratták a III. osztályba, a tanítónéni odaültette az első padba. Nagyon érdekes volt itt a sok gyermek közt. Piroska nézelődött jobbra-balra. Minden cifraságot megfigyelt a leányok ruháján, de egyszerre észrevette szomszédját, akinek rongyos volt a ruhája. Piroska megvetőleg húzódott félre a pad másik végére.

Terka, a kis szomszéd emiatt nagyon elszomorodott és aznap nem felelt semmit a tanítónő kérdéseire. Délben, amint kijön Piroska az iskolából, farkát csóválva, ugrándozva jön elébe jó barátja — a Farkas.

„No kis kutyám, értem jöttél? Lásd, voltam ám iskolában!” — meséli büszkén a kislány. A Farkas meg vakkant hozzá, okos szemével is úgy néz rá, mintha azt mondaná: „Értem, értem, kis gazdám.”

„Aztán, Farkaskám, tudod mi történt”, — meséli útközben Piroska. — Mert megszokta kicsiny korától, hogy mindent elmesél a Farkasnak, — „Az történt, hogy egy rongyos, szegény gyermek ült mellettem! De nem ültem ám mellé, elhúzódtam a pad szélére. Nem ülök emellé a rongyos mellé soha!”

A Farkas olyan mérgesen nézett, mintha még ő is haragudna, arra a szegény, rongyos gyermekre. — Piroska minden nap mesélt a Farkasnak az iskoláról.

Egy nap azonban nagyon komoly volt és egész uton alig akart szólani. Végre elmeséli, hogy mi történt:

„Tudod-e Farkas, hogy az a szegény, rongyos gyermek a legjobb tanuló az osztályban? Máma otthon felejtettem a tolamat, pedig irni kellett. Majdnem baj lett, de Terka, habár neki is csak egy volt, az övét tette az enyém helyére, amiért őt szidta meg a tanítónéni, hogy nincs tolla, nem engem. Én nagyon szégyeltem magam és iskola után oda ültem egész közel hozzá és azt mondtam neki: Terka, te sokkal jobb vagy, mint én! Ezentúl jóbarátnők leszünk! Azután pedig megcsókoltam.”

A Farkas vakkantott hozzá és csóválta a farkát, de a szeme is nevetett már. Mintha azt mondta volna: „Értem, értem, kis gazdám, jót tettél!”

(Ella néni meséiből.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Kérdések a Bibliából.

1. Ki volt az a gyermek, aki anyjával együtt vándorolt a pusztában és szinte szomszédja halt meg?
2. Hogy hitták azt az embert, aki megállította utjában a napot?
3. Melyik országban élte meg Jézus harmadik születése napját?

Találós kérdések a vasárnapi iskolásokhoz:

Miben különbözik egy vasárnapi iskolás gyermek egy olyantól, aki nem jár oda?

Hozzál még egy barátodat vagy barátnődet a vasárnapi iskolába.

Mondd el otthon szüleidnek és testvéreidnek az ott tanult történeteket.

Taníts meg mindenkit egy énekre, amit vasárnapi iskolában tanultál.